

Savjet za zaštitu spomenika kulture Hrvatske na XVII sjednici koja je održana 29. X 1975. g. raspravljajući o Problemima zaštite pokretnih spomenika kulture protiv krađe kao i o evidenciji predmeta spomeničkog značaja na području SR Hrvatske ukazao je na urgentnost i značenje ove problematike. Istodobno je preporučio svima nadležnima - Saboru SR Hrvatske, Saveznoj upravi carine, Vrhovnom sudu Hrvatske, Muzejskom savjetu Hrvatske, Arhivskom savjetu Hrvatske, Savjetu za biblioteke Hrvatske, Republičkom sekretarijatu za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu, Republičkom sekretarijatu za pravosuđe i opću upravu, Republičkom sekretarijatu za unutrašnje poslove, zajednicama općina i općinama, kao i ostalim faktorima - poduzimanje odgovarajućih mjera za djelotvorniju zaštitu i očuvanje spomenika kulture u Republici, te je u vezi s time donio slijedeće

Z A K L J U Č K E

A/ ZA DUGOTRAJNIJE KONTINUIRANO OSTVARIVANJE TREBALO BI:

1. SLUŽBA ZA ZAŠTITU SPOMENIKA KULTURE

trebala bi:

- evidentirati, ubrzano i planski, te proučavati sve vrste građe na terenu SR Hrvatske za koju se smatra da ima spomenički značaj, uz izradu primarne dokumentacije /fotografska, opisna/;
- izrađivati popise objekata u kojima se nalaze pokretni spomenici kulture, odnosno prema potrebi, popise pojedinačnih spomeničkih predmeta po prioritetu instaliranja alarmnih signala i sistema, polazeći od vrijednosti spomenika i, po mogućnosti, ocjene ugroženosti. Treba voditi računa da tehničko, sigurnosne mjere budu usklađene s vrijednošću predmeta što ih treba zaštititi.

Na temelju prioriteta popisa, u suradnji s organima javne sigurnosti i s izvođačem alarmnih signala, proučiti i utvrditi za svaki konkretni slučaj potrebne tehničko-sigurnosne radove, da bi se izradili odgovarajući troškovnici, te mogla barem **aproksimativno** planirati financijska sredstva godišnjim i višegodišnjim programima;

- pratiti i što bolje poznavati široki spektar alarmnih signala i složenijih sistema, koji se danas proizvode i dalje usavršavaju;
- upoznavati s tim tehničkim sredstvima sve zainteresirane: organiziranje povremenih demonstracija, instruktaza, eventualnih seminara, u suradnji s kompetentnim stručnjacima, kako u zemlji, tako i iz inozemstva;
- organizirati i provoditi, u okviru Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture, snimanja kolor-dijapozitiva onih djela najviših spomeničkih kategorija, kod kojih je takva dokumentacija u boji važna;
- izraditi metodologiju za objavljivanje Inventara spomenika kulture SR Hrvatske, što se predviđa Srednjoročnim planom razvoja zaštite spomenika kulture za razdoblje 1976-1980. g, te nakon toga pristupiti njegovu sistematskom objavljivanju;
- objelodanjivati povremeno posebne publikacije s fotografijama otuđenih predmeta i dostavljati ih organima nadležnim za tražanje, kako u zemlji, tako i u inozemstvu;
- pratiti aktivno krivični postupak u svim njegovim fazama;
- surađivati i koordinirati rad u svim potrebnim oblicima s organima unutrašnjih poslova, javnim pravobranilaštvom i javnim tužilaštvom;
- predvidjeti formiranje odjela u Republičkom zavodu za zaštitu spomenika kulture, iniciranog ove godine otvaranjem radnog mjesta referenta za pitanja općenarodne obrane i društvene samozaštite. Ova referada treba prerasti u odjel koji bi se među ostalim zadacima posebno trebao baviti i rješavanjem problema otuđenja kulturnog nasljeđa, ilegalne trgovine, modaliteta zaštite itd. u svrhu ograničavanja i suzbijanja svih negativnih pojava /takav je odsjek formiralo više zemalja, među njima i austrijska služba zaštite/.

Radi što veće efikasnosti potrebno je uspostaviti koordinaciju i transmisiju preko referenata za te poslove u ostalim zavodima za zaštitu spomenika kulture;

- Osigurati u Republičkom zavodu za zaštitu spomenika kulture, unutrašnjom organizacijom i sistematizacijom, rad stručnjaka isključivo za poslove nadzora nad provođenjem mjera zaštite u ustanovama koje čuvaju spomenike /u smislu čl. 48. Zakona o zaštiti spomenika kulture/ ukoliko se želi postići stvarno funkcioniranje nadziranja zaštitnih mjera.

S obzirom na dobru organiziranost arhivske službe u Republici, nadzor nad provođenjem mjera u ovim ustanovama se već sada obavlja unutar same arhivske službe na adekvatan način;

- nadzirati trgovine antikvitetima i antikvarijatima u suradnji s muzejskim, arhivskim i bibliotečnim stručnjacima, te predvidjeti za taj rad čvršće propise u Zakonu o zaštiti spomenika kulture;
- reambulirati i nadzirati češćim obilascima stručnjaka Zavoda za zaštitu spomenika cijeli teren, a posebno objekte koji se smatraju ugroženijima;
- poduzimati odgovarajuće mjere za kadrovsko jačanje Zavoda i stručno usavršavanje tih kadrova.

2. REPUBLIČKI SEKRETARIJAT ZA UNUTRAŠNJE POSLOVE

trebao bi da:

- pokrene preko svojih jedinica i kontrolira provođenje organiziranog nadzora: u gradovima i većim naseljima češćim obilascima pozornika, osobito tijekom noći, svih zgrada u kojima se nalaze kulturne vrijednosti, motoriziranim patrolama pojačati nadzor u manjim naseljima i selima, posebno spomeničkih objekata izvan naselja, na osami;
- pojača praćenje i kontrolu kretanja nakupaca na terenu, koji sakupljaju predmete tradicijskog značaja ili narodnog stvaralaštva. Ta se aktivnost u posljednje vrijeme vrlo proširila;
- vodi ažurne evidencije učinitelja, nakupaca, posrednika, preuzimača i drugih osoba koje su sudjelovale, ili su umiješane u

otuđenja predmeta, eventualno i pojedine vrste obrtnika koji po svojoj struci mogu pripomoći kriminalno djelo. Još više treba nadzirati takve osobe, ako su periodično nezaposlene;

- vodi evidenciju kretanja navedenih osoba;
- poduzima preko Interpola prikupljanje podataka o inozemnim i našim nakupcima, posrednicima preuzimačima, kao i svim osobama koje se interesiraju za kulturna dobra, radi vođenja ažurne evidencije i praćenje takvih osoba prilikom kretanja po našoj zemlji;
- prati analitički sve pojavne oblike otuđenja, forme i metode izvršenja djela, objekt napada, uzroke i uvjete koji su pridonijeli ili omogućili vršenje delikata.
- prati i proučava, po mogućnosti, ponašanje osobito kolekcionara novijeg datuma;
- uvede praksu da ostatak filma koji preostaje radniku SJS nakon završene akcije bude upotrebljen za snimanje spomenika kulture, jer će na taj način radnici SJS bolje upoznati spomenike, lakše se orijentirati, te otkriti njegovu pristupačnost i izloženost opasnostima od krađe;
- organizira i provodi edukaciju radnika organa javne sigurnosti u stjecanju znanja o predmetima koji se smatraju spomenicima i kulturno-povijesnim vrijednostima, te zaštitnih zadataka, i to u suradnji sa službom zaštite spomenika kulture.

U ovaj kontinuirani i sistematski rad bilo bi potrebno uključiti, kako muzejske stručnjake, tako i bibliotekare i arhiviste, i to ne samo radi pružanja stručne i specijalističke pomoći službi zaštite spomenika kulture i njenom deficitarnom kadru, nego i kao nužni oblik povezivanja akcija svih subjekata kojima je povjereno čuvanje i zaštita naše kulturne baštine;

- organizira povremeno informiranje stručnjaka koji rade u zaštiti spomenika kulture, muzejskih radnika, kao i crkvenih osoba koje upravljaju i neposredno su odgovorne za čuvanje nepokretnih spomeničkih predmeta, i to sa svim stručnim detaljima - o formama i metodama izvršenih delikata i pokušaja, uzrocima i

uvjetima koji su im pridonijeli ili ih omogućili - kako bi se proširilo znanje o načinima i tehnikama otuđivanja, koje je danas u ovim krugovima nedovoljno;

- osigurava suradnju i koordinaciju rada sa svim nadležnim i zainteresiranim organima, ustanovama i organizacijama u cilju što uspješnije zaštite predmeta spomeničkog značenja;
- održi u razumnom roku sastanak sa svim zainteresiranim, radi informiranja o poduzetim akcijama i postignutim rezultatima u vezi s naprijed navedenim prijedlozima i nastavi ovaj oblik informiranja povremenim organiziranjem sastanaka.

3. MUZEJSKO-GALERIJSKE USTANOVE

trebale bi:

- uspostaviti, odnosno pojačati suradnju s organima službe javne sigurnosti radi poduzimanja mjera u interesu boljeg čuvanja od krađa /intenzivniji nadzor pozornika, specijalno čuvanje u toku održavanja značajnih izložbi, napose kod izlaganja dragocjenosti i dr./;
- organizira dobru čuvarsku službu, posebno za noćno čuvanje;
- podnositi razrađene i argumentirane zahtjeve za dođjelu namjenskih sredstava, kako za radove na tekućem održavanju muzejskih zgrada, uređenju muzejskog prostora, njegovom proširenju i sl., tako i za nabavu tehničke opreme koja će, u zavisnosti s vrstama, karakterom i spomeničkom vrijednosti muzejske građe, osigurati njeno čuvanje i zaštitu;
- vršiti ažurno inventiranje muzejske građe, a što prije inventirati građu koja do sada nije inventirana.

4. ZAJEDNICA MUZEJA

trebala bi:

- inicirati plansku akciju na ažuriranju zaostataka u inventiranju muzejske građe, s time da izradi projekt akcije s financijskim pokazateljima i da bude njen nosilac, da postavi detaljni model rada, te da preuzme organizaciju provedbe u stručnom i

tehničkom smislu, o čemu bi Muzejski savjet Hrvatske dao svoje mišljenje;

- nastaviti inicijativu na utvrđivanju modaliteta za najpovoljnije osiguranje svih muzejsko-galerijskih fundusa kod Osiguravajućeg zavoda.

5. MUZEJSKI SAVJET HRVATSKE

trebao bi da:

- formira stalnu stručnu komisiju za ocjenu projekata adaptacije i izgradnje novih muzejskih zgrada koja bi posebno vodila računa o sigurnosnim mjerama kako protiv krađe, požara i drugih elementarnih nepogoda i nesreća, tako i ostalih zaštitnih zadataka klimatološkog karaktera;
- imenuje posebnu komisiju stručnjaka koja bi u suradnji sa službom zaštite obrađivala i utvrđivala listu muzeja i galerija u SR Hrvatskoj radi prioriteta uvođenja alarmnih uređaja.

6. REPUBLIČKA SAMOUPRAVNA INTERESNA ZAJEDNICA U OBLASTI KULTURE

trebala bi da:

- osigurava sredstva za realizaciju programom predviđene dinamike rada na ažuriranju inventara muzejsko-galerijskih ustanova, jer akcija, po svojoj važnosti i urgentnosti, zahtijeva financiranje iz republičkih izvora;
- osigurava sredstva za sustavno fotografiranje spomenika O i I spomeničke kategorije u fundusima muzejsko-galerijskih ustanova na cijelom području SR Hrvatske.

Osim toga da:

- osigurava namjenska sredstva za ubrzani, programom predviđeni rad na evidentiranju svih vrsta predmeta spomeničkog značenja uključujući arhivsku i bibliotečnu građu izvan arhiva i biblioteka na terenu Republike;
- osigurava namjenska sredstva za instaliranje alarmnih sistema protiv krađe i požara u objektima s pokretnim spomenicima kulture ili na pojedinačnim predmetima, na temelju prioriteta

- lista, kao i u prostorima restauratorskih radnih organizacija,
- osigurava sredstva za objavljivanje posebnih publikacija s fotografijama ukradenih kulturnih dobara, zatim za snimanje kolor-diapozitiva djela najviših spomeničkih kategorija, kao i drugih povremenih akcija koje će služba zaštite sukcesivno programirati /npr. sastanci, savjetovanja, seminari/;
 - osigurava sredstva za odgovarajuće sistematsko kadrovsko jačanje zavoda i stručno permanentno usavršavanje tih kadrova.

7. REPUBLIČKI SEKRETARIJAT ZA PROSVJETU, KULTURU I FIZIČKU KULTURU
trebao bi da:

- preuzme inicijativu i založi se u općinama da Izvršna vijeća općinskih skupština u cijeloj SR Hrvatskoj formiraju, svaka za svoje područje, a po uzoru na općinu Dubrovnik - posebnu komisiju sastavljenu od predstavnika Izvršnog vijeća SO, općinskog organa javne sigurnosti, nadležnog zavoda za zaštitu spomenika kulture i odgovarajućeg tehničkog stručnjaka, koja bi sukcesivno pregledala sve objekte sa spomeničkim inventarom ili važnim pojedinačnim pokretnim spomenicima, da bi sa stanovišta osiguranja prvenstveno od krađe i požara, konstatirala tehničko stanje zgrada i podnosila izvještaje koji bi sadržavali opis potrebnih radova i sigurnosno-tehničkih elemenata, počam od najtradicionalnijih, kao što su primjerice suvremene sigurnosne brave, zaključari zasuni itd. Na temelju nalaza komisije treba se pristupiti izradi troškovnika, kako bi se stvorila realna podloga za osiguravanje sredstava u općinskim skupštinama, a time i provedba tehničkih mjera. U ostvarivanje tog zadatka trebale bi se uključiti i samoupravne interesne zajednice za kulturu na općinskoj razini;
- organizira sastanak s arhivnim osobama koje upravljaju spomeničkim objektima i inventarima, kako bi se osobito ukazalo na njihovu odgovornost kao neposrednih čuvara vrijednosti od općeg interesa, predočivši sve dimenzije situacije. Također da se detaljno informiraju o elementarnim načinima zaštićivanja i važnosti njihove provedbe /moguće je to eventualno riješiti i cirkularnim pismom/;

- upozori, isto tako, cirkularnim pismom sve crkvene forume i vjerske zajednice o potrebi da se posjećivanje turista i grupa u sakralne objekte ograniči na određeno vrijeme, tj. "vrijeme posjete", s time da se o tome obavijeste turističke agencije, odnosno da se ti podaci uvrste u turističke vodiče i prospekte. Potrebno je da se u vrijeme posjete organizira prisutnost odgovorne osobe;
- osim toga, da se dadu upozorenja, i zabrani građanima koji posjeduju ključeve crkvenih objekata /zvonari i dr./ da turistima povjeravaju ključeve i dopuštaju da sami posjete objekte, posebno one izvan naselja, na osami;
- ukaže i založi se za što veću samodisciplinu i odgovornost u radu u ustanovama i organizacijama u kojima se čuvaju predmeti spomeničkog značenja.

8. ZAKONODAVSTVO

Zapriječene kazne u važećem Zakonu o zaštiti spomenika kulture /N.N. br. 7/1967./ niže su od onih koje predviđa KZ /čl. 257.

- oštećenje tuđe stvari i čl. 254. koji se odnosi na utaju/ za krivična djela počinjena u odnosu na objekte koji nemaju svojstvo spomenika kulture. Stoga je prijeko potrebno:

- prilikom donošenja novog Zakona o zaštiti spomenika kulture propisati oštrije sankcije u slučajevima kad se radi o krivičnim djelima počinjenim u vezi sa spomenicima kulture;
- založiti se da opisi krivičnih djela počinjenih u vezi sa spomenicima kulture i propisane sankcije, postanu sadržaj Krivičnog zakona koji ima daleko rasprostranjeniju primjenu nego lex specialis - Zakon o zaštiti spomenika kulture /analogno s uvrštavanjem krivičnog djela uništenja ili prikrivanja arhivske građe čl. 264.a KZ-a/;
- utvrditi prijedlog opisa krivičnih djela počinjenih u vezi sa spomenicima kulture, i predvidjeti oštrije sankcije za spomenuta krivična djela u odnosu na propisane sankcije za analogna krivična djela počinjena na predmetima koji nemaju svojstvo spomenika;

- da Republički sekretarijat za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu kao nosilac stručne obrade teksta novog Zakona o zaštiti spomenika kulture izradi prijedlog opisa krivičnih djela i sankcija, te da ga podnese nadležnom tijelu za izradu novog Krivičnog zakona;
- prilikom donošenja novog Zakona o inspekcijama, u okviru predviđenog formiranja inspekcije zaštite spomenika kulture, proširiti taj inspektorat posebnom inspekcijom zaštite u muzejskoj, arhivskoj i bibliotečnoj djelatnosti;
- zakonskim propisima u zakonu o društvenoj samozaštiti regulirati za zaštitu spomenika kulture oblike, zadatke i način provođenja samozaštite, te u skladu s time utvrditi posebne izvore i način financiranja. To tim više, jer su spomenici kulture, zaštićeno dobro od općeg interesa, a djelatnost zaštite se tretira kao opće društvena potreba na razini republike;
- da organi i organizacije zaštite spomenika, te ustanove u kojima se nalaze spomenici donesu opće akte s razrađenim specifičnim elementima samozaštite važeće za te radne organizacije.

9. SUDSTVO

Sve je očitija potreba mijenjanja kaznene politike sudova, s time, da se pooštire izrečene kazne učinocima krivičnih djela koja su u vezi sa spomenicima kulture. Spomenici kulture, kao dobro od općeg interesa, posebno su ugroženi krađama, pljačkama, nedozvoljenom trgovinom, a počinitelji navedenih krivičnih djela su iz tog razloga osobito društveno opasni. Kaznena politika, uz druge faktore, svakako može utjecati na smanjenje spomenutih negativnih aktivnosti koje su usmjerene na otuđivanje našeg kulturnog nasljeđa.

Sudovi često, interpretirajući Zakon o zaštiti spomenika kulture, ne uvažavaju osnovno načelo zaštite ex lege, pozivajući se na formalni moment upisa spomenika u registar spomenika kulture.

Kako je ovaj nesporazum između duha i slova zakona s jedne, a sudske prakse s druge strane, trajne naravi, trebalo

bi svakako poduzeti mjere, da se - primjerice savjetovanjem o spornim pitanjima materijalnog prava i prakse sudova, načelnim odlukama i kroz stručnu literaturu što potpunije objasni princip i oblik zaštite ex lege, i time osigura pravna sudska zaštita spomenika kulture.

Smatramo da je sadašnja kaznena sudska praksa u odnosu na krivična djela krađe i pljačke pokretnih spomenika neadekvatna, jer su kazne često uvjetne, vrlo niske i nikako ne postižu svrhu kažnjavanja.

Naši sudovi imaju i poseban odnos prema osobama stranog državljanstva. Kazne su nedopustivo blage, a takav stav obrazlaže se posebnim obzirima prema turističkoj privredi, zaboravljajući pri tom da su upravo spomenici kulture privlačna snaga koja mijenja tok čitavih turističkih migracija u svjetskim turističkim gibanjima, te da je zbog toga posebno potrebna pojačana zaštita tog spomeničkog blaga.

Bilo bi potrebno dosadašnju sudsku praksu mijenjati adekvatnom primjenom zakonskih propisa o zaštiti spomenika kulture u sudskom postupku.

Identična je situacija u prekršajnom postupku, te smatramo da samo nadležni organi - sekretarijat za pravosuđe i opće upravu, Vrhovni sud, drugostepeni i prvostepeni organi sudova, suci za prekršaje i vijeća za prekršaje - mogu sudstavnim mjerama mijenjati dosadašnje pristupe i praksu.

Smatramo da među mjerama koje mogu djelotvornije utjecati na suzbijanje protuzakonitog iznošenja i izvoza predmeta spomeničkog karaktera u inozemstvu treba pledirati za koordinirani rad organa carine, javne sigurnosti i stručnih ustanova, prije svega službe zaštite spomenika kulture, kao i svih građana. Posebno treba razviti saznanje o važnosti dojavljivanja podataka u sumnjivim slučajevima, da bi se pravovremeno moglo intervenirati na graničnim prelazima.

10. ORGANI CARINE

trebali bi:

- voditi ažurne evidencije osoba i organizacija koje su registrirane na djelu ilegalnog prenošenja ili izvoza predmeta, odnosno krijumčarenja u inozemstvu;
- voditi ažurne evidencije predmeta spomeničkog značaja koji su zaustavljeni ili zaplijenjeni prilikom bespravnog prelaska izvan granica naše zemlje; podatke o ovim predmetima, po mogućnosti s fotografijama, bilo bi potrebno redovito objavljivati u glasilu organa carine.

B/ ZA BRŽU, KRATKOROČNIJU REALIZACIJU

trebalo bi da:

1. SLUŽBA ZAŠTITE SPOMENIKA KULTURE

- izradi što prije, prema današnjem stanju evidencije pokretnih spomenika, popise objekata i ustanova, u kojima se nalaze kulturno-povijesne vrijednosti, i to po područjima općina - svaki zavod za teren svoje djelatnosti, - te ih dostaviti općinskom organu javne sigurnosti radi organiziranja njihova nadzora;
- založi se i inzistira da se što prije realizira inicijativa pokrenuta na saveznoj razini radi utvrđivanja, izrade i upotrebe unificiranih službenih dozvola za izvoz predmeta, odnosno spomenika u inozemstvo, koje će biti propisane i važeće za teritorij SFRJ, da bi se na taj način olakšalo snalaženje i rad carinskih organa s obzirom na postojeće velike raznolikosti u izdavanju tih dozvola na području Jugoslavije;
- pristupi rješavanju i utvrđivanju jedinstvenih kriterija za izdavanje dozvola za izvoz predmeta u inozemstvo;
- izradi i što prije tiska letak namijenjen turistima, s upozorenjem na važeće propise zaštite spomenika kulture u pogledu narave predmeta spomeničkog značaja i iznošenja preko granica naše zemlje. Ovaj letak na nekoliko glavnih svjetskih jezika trebalo bi što prije distribuirati na sve kopnene, morske i zračne granične prelaze.

2. MUZEJSKO GALERIJSKE USTANOVE

trebale bi:

- izraditi što prije, - svaka ustanova za sebe, - u suradnji s organima javne sigurnosti i izvođačem alarmnih uređaja, program s troškovnikom svih potrebnih tehničko-sigurnosnih mjera, postavljanja alarmnih signala i sistema, vodeći računa o karakteru i vrijednosti fundusa ustanove, kao i pojedinačnih zbirki i predmeta.

Ove programe s troškovnicima razmatrala bi posebna stručna komisija Muzejskog savjeta Hrvatske radi utvrđivanja prioriteta realizacije i daljnjeg planiranja, osobito sa stanovišta osiguravanja odgovarajućih financijskih sredstava.

3. MUZEJSKI SAVJET HRVATSKE

trebao bi:

- preporučiti općinskim skupštinama i Samoupravnim interesnim zajednicama za kulturu da muzejsko-galerijskim ustanovama osiguravaju namjenska sredstva za provođenje suvremenih tehničkih uvjeta čuvanja za organiziranje prijeko potrebne čuvarske službe, kao i za sustavno fotografsko snimanje spomeničkih vrijednosti u njihovim fundusima, /osim spomenika O i I spomeničke kategorije/.

4. OSIM TOGA BILO BI POTREBNO:

- organizirati i kontinuirano provoditi mjere za zaštitu od požara u objektima u kojima se nalaze predmeti spomeničkog značenja;
- uključiti u najvećoj mogućoj mjeri cijelo stanovništvo, koristeći između ostalog oblike koje predviđa Nacrt Zakona o društvenoj samozaštiti i te oblike maksimalno razviti i proširiti;
- aktivirati stručna društva da u okviru svoga rada osobitu pažnju usmjeravaju na otklanjanje i ograničavanje pojava otuđivanja naše kulturne baštine;

- izraditi sistem međusobnog informiranja svih zainteresiranih faktora radi što čvršćeg povezivanja;
 - osigurati pravovremeno dojavljivanje organima unutrašnjih poslova svih osoba koje se interesiraju za kulturna dobra radi identifikacije i poduzimanja odgovarajućih mjera;
 - objaviti vrlo brzo i na velikom teritorijalnom prostoru vijest o učinjenom krivičnom djelu. Prijavu bi trebao pratiti precizan opis predmeta, kako bi zemlja, na čijem se teritoriju traži predmet - dospio nedopuštenom trgovinom - mogla efikasno djelovati.
5. Savjet za zaštitu spomenika kulture Hrvatske podržava akciju i prijedlog Društva muzejskih radnika Zagreba, da se odmah zaštite protiv krađe svi muzeji i galerije u gradu Zagrebu imajući na umu značenje ovog problema osobito s obzirom na učestalost krađa i težinu opasnosti gubitaka naše kulturne baštine.
6. EKSPERTI UNESCO-a IZMEĐU OSTALOG PREPORUČUJU:
- da se kod javnosti razvije osjetljivije poštovanje prema nacionalnoj kulturnoj baštini, a preko toga i prema nasljeđu cijelog čovječanstva, da se bolje upozna važnost i štete koje mu se nanose pljačkama, krađama i ilegalnom trgovinom;
 - na polju školskog obrazovanja da se akcija usmjeri na udžbenike i obrazovne programe, i to na svim razinama, stimulirajući poznavanje kulturno-povijesnog bogatstva svoje zemlje i razvijanje poštivanja tih vrijednosti koje su zajedničko dobro čovječanstva;
 - budući da turizam donosi i štete spomeničkim fondovima zemalja, potrebno je turiste upozoriti na respektiranje kulturnih dobara, primjerice napomenama u turističkim vodičima, prospektima itd; na tom je polju poželjna suradnja svih sudionika u turističkoj privredi.

Pridodat ćemo na ovom mjestu da smatramo korisnim da turističke agencije koje ugovaraju dugotrajnije aranžmane s inozemnim velikim privrednim organizacijama, informiraju u publikacijama i katalogima tih poduzeća o propisima koji se odnose na zaštitu spomenika, pogotovo na one odredbe u vezi s izvozom u inozemstvo.

Spomenuti eksperti se nadalje zalažu da treba koristiti sredstva javnog obavještavanja radi publiciteta koji zahtijeva pojava krađa i protuzakonite trgovine. Ovi mediji ne bi se smjeli ograničavati samo na upozorenja o krađama u trenutku kada su utvrđene - što je sada najčešća praksa. Javnost treba, također, upoznati i sa činjenicom da su nestali predmeti pronađeni, odnosno ukazati na sve čimbenike koji otežavaju prodaju takvih predmeta, te da prema tome većina takvih krađa nije rentabilna.

Stručnjaci međunarodnih policijskih i carinskih organizacija naglašavaju važnost poticanja i oblikovanja javnog mišljenja, kao činioca koji bi olakšao dužnost policije i carine u otkrivanju i suzbijanju kriminaliteta vezanog za kulturna dobra.

Predsjednik
Savjeta za zaštitu spomenika kulture
Hrvatske

Aleksa Ladavac, v. r.